

Prof. dr hab. B. Krzysztof Bogacki

emerytowany profesor zw. UW

Recenzja pracy doktorskiej mgr Natalii Wiśniewskiej

pt. *Análisis del discurso político español desde el punto de vista de la teoría de la argumentación* (Analiza hiszpańskiego dyskursu politycznego z punktu widzenia teorii argumentacji)

Pani mgr Natalia Wiśniewska przedłożyła pracę doktorską pod wyżej wymienionym tytułem w przewodzie doktorskim otworzonym na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego. Promotorem jest prof. dr hab. Joanna Wilk-Racięska.

Rozprawa jest średnich rozmiarów (wydruk liczy 290 stron). Jej dopełnieniem są dwa dokumenty w formie plików informatycznych zawierające materiał językowy stanowiący przedmiot analizy, tj. *tweety* ze strony Podemos (ponad 800) i Ciudadanos (ponad 1100); ich wydrukowanie zajęłoby kolejne 160 stron. Dysertacja ma klasyczną strukturę. Rozpoczyna się od wstępu (str. 9-11) zawierającego uzasadnienie dokonanego przez Autorkę wyboru tematu, krótkie informacje o celu, do którego zmierza, zastosowanej metody badawczej i materiału, który został zanalizowany. Autorka postanowiła zająć się hiszpańskim dyskursem politycznym przyjmując ramy teoretyczne i narzędzia typowe dla teorii argumentacji (punktem odniesienia dla tej ostatniej są prace takich autorów jak Anscombe, Ducrot, Fuentes Rodríguez, Alcaide Lara, Portolés, García Negroni, Wodak, Fairclough, van Dijk, Poprawa). Decyzji tej należy przyklasnąć, a wybór uznać za trafny, bowiem jeśli nie liczyć w dostępnym piśmiennictwie kilku artykułów o charakterze na poły przyczynkarskim, czytelnik jest pozbawiony solidnej refleksji nad bardzo ciekawym zjawiskiem multidyscyplinarnym, znajdującym przełożenie praktyczne, gdzie da się wyodrębnić wielorakie czynniki (o których jest zresztą mowa w pracy w formie skrótowej). Kompletny jego opis przekracza możliwości jednego badacza i wymagałby raczej współpracy sporej ekipy złożonej ze specjalistów reprezentujących wiele

dziedzin: politologów, psychologów, socjologów, dokumentalistów, prasoznawców itd. Autorka ocenianej pracy, lingwistka, proponuje nam opis używający narzędzi językoznawczych.

Po wstępie następują trzy rozdziały o profilu ściśle językoznawczym. Przedstawione w nich zostały kolejno podstawy krytycznej analizy dyskursu oraz pojęcie tworzenia pozytywnego obrazu polityków w dyskursie (rozdział I, str. 12-33); przypomniano też główne elementy teorii argumentacji (rozdział II, str. 34-64) i omówiono mechanizmy argumentacji, które posłużyły w dalszym ciągu do analizy korpusu. Za kluczowe Autorka uznała środki syntaktyczne, oraz używanie metafor jako zabiegu zmierzającego do wartościowania w języku (rozdział III, str. 65-87).

Odmienny charakter mają kolejne dwa rozdziały (rozdz. 4-5, str. 88-130). Autorka omawia w nich tło społeczno-ekonomiczne związane ze zmianami politycznymi, które zaszły w ostatnich latach w Hiszpanii. Kryzys ekonomiczny i protesty, które w konsekwencji wybuchły w roku 2011 doprowadziły do zmian pejzażu politycznego, które określa się skrótowo mianem "starej i nowej polityki". Rzecz oczywista, w tej części znalazło się też miejsce na zwrócenie uwagi na rewolucję, jaką wywołała w naszym życiu indywidualnym i społecznym technologia internetowa. To dzięki niej powstało potężne medium, pojawiła się nowa przestrzeń wymiany myśli i opinii, która obok mediów tradycyjnych – prasy, radia i telewizji – szybko stała się sceną prowadzenia walki wyborczej, przekonywania do swoich racji, a przez to wpływania na zachowania ludzkie. Niezbędnym okazało się scharakteryzowanie Twittera oglądanego oczami szeregowego użytkownika. Jest on jedną najintensywniej wykorzystywanych platform służących do komunikacji w Internecie.

Na kolejnych ponad 100 stronach (od 131 do 246) mieści się rozdział 6, który jest jądrem pracy. Autorka zrelacjonowała w nim wyniki analizy materiału zaczerpniętego z Twittera pochodzącego z oficjalnych stron dwóch niedawno powstałych partii: Podemos i Ciudadanos a opublikowanych na tych stronach między 1 a 26 czerwca 2016 roku, tj. w najgorętszym okresie kampanii przed wyborami parlamentarnymi w Hiszpanii. Kluczowymi tematami wyznaczającymi oś argumentacji okazały się: rząd (hiszp. *gobierno*), zmiana (hiszp. *cambio*), współpraca (hiszp. *colaboración*), ojczyzna (hiszp. *patria*) oraz populizm (hiszp. *populismo*). Mechanizmy wykorzystywane w argumentacji należą do składni (albo dokładniej do

pogranicza składni, semantyki i pragmatyki, por. wykorzystanie właściwości hiszpańskiego spójnika *pero*), często pojawiają się też metafory.

Gdy chodzi o treść zebranych tweetów, Autorka stwierdziła, że każda z partii stara się przedstawić siebie w jak najlepszym świetle jako ta, której można zaufać i która dowiodła swej troski o dobro wspólne, a w swej wcześniejszej działalności zapisała na swoim koncie niezaprzeczalne osiągnięcia. Z tym pozytywnym obrazem kontrastuje opis konkurentów politycznych jako dbających wyłącznie o własny interes zamiast o los obywateli, o czym mają świadczyć sprytne posunięcia maskujące skrywane godne potępienia cele i podle zamiary.

Ostatni, siódmy rozdział (str. 247-250) nosi tytuł *Conclusiones generales* czyli *Wnioski ogólne*. Stwierdźmy od razu, że tytuł jest dwuznaczny. W sensie pierwotnym, który zawdzięczamy logikom, *wnioskować*, to tyle, co "na podstawie uprzednio uznanych zdań (sądów) dochodzić do uznania nowego (dotąd nie uznawanego) zdania (sądu), lub wzmacniać pewność z jaką nowe zdanie uznajemy. Zdania uznawane, na podstawie których dochodzimy do uznania lub wzmocnienia pewności nowego zdania nazywane są przesłankami, zaś zdanie na ich podstawie uznane nazywany jest wnioskiem (konkluzją)." [podaję za K. Ajdukiewiczem]. Przyjęło się jednak, "rozwadniać" porządne rozumowanie o znamionach logicznego wnioskowania dodaniem streszczenia, w którym przypomina się o czym była mowa w pracy: "*Antes de presentar las conclusiones del presente trabajo nos gustaría empezar de un breve resumen, recordando que en nuestro estudio hemos concentrado en un análisis de los mecanismos sintácticos y de las expresiones metafóricas utilizadas por los partidos con el objetivo de crear la autoimagen positiva entre los votantes.*" (str. 247). Jak widać Autorka nie ustrzegła się tej manieri i sytuuje się w pół drogi między praktyką logików i innych humanistów. Gorąco rekomenduję przestrzeganie zwyczajów panujących wśród logików.

Na stronach od 251 do 256 czytelnik znajdzie dwa streszczenia: w języku angielskim i polskim. Są one dobrze zredagowane, dostarczając "w pigułce" niezbędnych informacji o zawartości książki.

Kolejną część stanowi bibliografia: jest bardzo obszerna (liczy ponad 380 pozycji!). Uwzględnia ona kluczowe dla poruszanego tematu publikacje w języku hiszpańskim i polskim, ale także w angielskim i francuskim. Dobór pozycji uważam za

trafny, podobnie jest gdy chodzi o ich wykorzystanie. Na liście nie mogło rzecz jasna zabraknąć pozycji internetowych. Bibliografia została podzielona na kilka części w zależności od tematyki, do której wymienione pozycje się odnoszą. Takie rozwiązanie może dziwić, bowiem niekiedy może dochodzić do kontrowersji czy daną publikację zaliczyć do grupy zatytułowanej *Análisis crítico del discurso* czy może raczej do *Argumentación y mecanismos lingüísticos de argumentación*? Linia demarkacyjna między nimi wydaje mi się nad wyraz nieostra. Czyż nie jest tak, że prace umieszczone w pierwszej grupie siłą rzeczy zawierają odwołania do językowych mechanizmów argumentacji? Czy nie lepiej byłoby więc skomasować publikacje z obu tych sekcji i zastosować układ alfabetyczny według nazwisk autorów? Oddzielnie natomiast można by wymienić źródła internetowe (w grupie o nazwie *sitografía*) - tu kryterium podziału jest bardzo wyraźne.

Jak należy ocenić przedłożoną rozprawę? Nie mam zastrzeżeń gdy chodzi o aspekty redakcyjno-formalne. Tekst jest napisany starannie, akademicką hiszpańszczyzną, widać troskę o dochowanie norm językowych, literówki należą do rzadkości. Lekturę pracy ułatwiają czytelne, dobrze zaprojektowane tabele (jest ich 6) i dobrze wykonane wykresy (w liczbie 16). Treść tekstów analizowanych w dysertacji zawiera odniesienia do życia politycznego, co często skłania autorów podobnych prac do zdradzania swoich sympatii w tym zakresie. Wydaje się, że w recenzowanej rozprawie został zachowany godny pochwały dystans i neutralność. Wybór analizy dyskursu jako ram, w których Autorka analizowała tweety wyeliminował z pola obserwacji pewne zjawiska, które zawsze w okresie bitwy przedwyborczej nasilają się w sposób nieunikniony. Widać to szczególnie wyraźnie gdy czyta się tweety pisane w ostatnich latach; pojawia się oto w nich cały szereg elementów, których jeszcze 20 czy 30 lat temu klasyczni autorzy zajmujący się argumentacją nie brali pod uwagę, bo albo w ogóle nie występowały one w publicznym dyskursie albo stanowiły one jego niewiele znaczący margines. Hejt, kłamstwo, fake news, insynuacje, szyderstwo i drwiny mające na celu dyskredytację i poniżenie przeciwnika, przemilczenia, niekiedy nieopisane wprost chamstwo - oto kilka haseł wybranych na chybił trafił, których zbadanie wymagałoby użycia dodatkowych narzędzi analitycznych, które w eleganckiej i beznamiętnej analizie dyskursu się nie mieszczą. Językoznawca powinien wówczas pójść w kierunku stylistyki, co powodowałoby wyjście poza ramy teorii argumentacji w dobrym stylu Anscombe'a, Ducrota, Lakoffa itd. Z

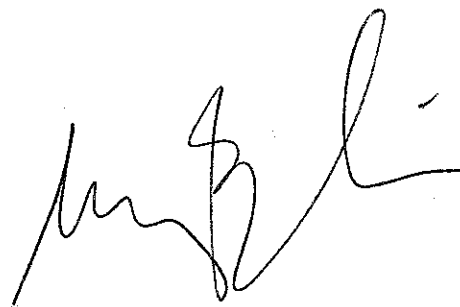
entuzjazmem takiej decyzji bym przyklasnął. Przeważająca część problemów należy jednak wręcz do kompetencji prawników czy psychologów.

Pracę przeczytałem okiem językoznawcy dostrzegając w niej przede wszystkim zalety ważne z punktu widzenia językoznawczego. Przypuszczam jednak, że z pożytkiem mogłyby zapoznać się z nią osoby pracujące w sztabach wyborczych partii na całym świecie i nawet jeśli się okazało, że zwyczaje panujące w konstruowaniu dyskursu argumentacyjnego różnią się w zależności od partii czy od krajów, to z pewnością od mgr Natalii Wiśniewskiej dowiedziałyby się one wiele o mechanizmach stosowanych w argumentacji. Autorka jest tego świadoma pisząc, jak to jest w zwyczaju, o możliwych ścieżkach dalszych badań zapoczątkowanych jej pracą. Są one liczne i ciekawe. Jest to niewątpliwa zaleta przedłożonego mi tekstu.

Reasumując stwierdzam, że przedłożona mi do oceny rozprawa mgr Natalii Wiśniewskiej pt. ***Análisis del discurso político español desde el punto de vista de la teoría de la argumentación*** (*Analiza hiszpańskiego dyskursu politycznego z punktu widzenia teorii argumentacji*)

spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim,

(por. ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, Dz. U. nr 65, poz. 595, z późn. zm.), w związku z czym wnoszę o dopuszczenie jej Autorki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.-

Prof. dr hab. B. Krzysztof Bogacki

Uniwersytet Warszawski

Warszawa, dnia 30 maja 2019 roku

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...